

Pismo biskupima cijeloga svijeta kojim predstavlja motuproprij »Traditionis custodes« o uporabi rimske liturgije koja je prethodila obnovi iz 1970. godine

Pismo Svetoga Oca Franje biskupima cijeloga svijeta kojim predstavlja motuproprij »Traditionis custodes« o uporabi rimske liturgije koja je prethodila obnovi iz 1970. godine

Rim, 16. srpnja 2021.

Draga braćo u biskupstvu,

kao što je to učinio moj prethodnik Benedikt XVI. s apostolskim pismom *Summorum pontificum*, i ja želim motupropriju *Traditionis custodes* pridružiti pismo u kojemu objašnjavam razloge koji su me naveli na tu odluku. obraćam vam se s povjerenjem i *parezijom*, u ime zajedničke »skrbi za čitavu Crkvu [...] koja mnogo pridonosi razvitku sveopće Crkve«, kao što nas podsjeća Drugi vatikanski koncil.[\[1\]](#)

Svima su očite nakane koje su potaknule sv. Ivana Pavla II. i Benedikta XVI. da za slavljenje euharistijske žrtve dopuste mogućnost uporabe Rimskoga misala koji je proglasio sv. Pio V., a izdao sv. Ivan XXIII. Ta ovlast, udijeljena povlasticom Kongregacije za bogoštovlje iz 1984. godine[\[2\]](#) i potvrđena od svetoga Ivana Pavla II. u motupropriju *Ecclesia Dei* iz 1988.,[\[3\]](#) bila je vođena prije svega željom da se potakne zacjeljenje raskola s pokretom koji je predvodio mons. Lefebvre. Zamolba, upućena biskupima da velikodušno prihvate »ispravne težnje« vjernika koji su tražili uporabu toga misala, imala je dakle eklezijalnu nakanu ponovne uspostave jedinstva Crkve.

Tu su ovlast mnogi u Crkvi tumačili kao mogućnost za slobodnu uporabu Rimskoga misala koji je proglasio sveti Pio V., a što je prouzročilo da ga se rabi jednako kao i Rimski misal koji je proglasio sv. Pavao VI. Da bi uredio takvo stanje, niz godina kasnije Benedikt XVI. poduzeo je korake prema rješavanju ovoga unutarcrkvenoga pitanja jer su se mnogi svećenici i mnoge zajednice »sa zahvalnošću koristili mogućnošću koju nudi taj motuproprij« sv.

Ivana Pavla II. Naglašavajući da se takav razvoj događaja nije mogao predvidjeti 1988. godine, motuproprij *Summorum pontificum* iz 2007. godine imao je za cilj uvesti »jasniju pravnu regulativu«[\[4\]](#) glede tih pitanja. Da bi se omogućio pristup svima onima – također mladima – koji »otkrivaju ovaj liturgijski oblik, osjećaju njegovu privlačnost te ga smatraju osobito prikladnim oblikom za susret s Otajstvom Presvete Euharistije«[\[5\]](#), Benedikt XVI. proglasio je »Misal proglašen od sv. Pio V. i ponovno izdan od bl. Ivana XXIII., izvanrednim izrazom iste *legis orandi*«, dopuštajući »širu mogućnost uporabe Misala iz 1962. godine«[\[6\]](#).

Omogućavanje takvoga izbora bilo je poduprto i uvjerenjem da ta odredba ne će dovesti u sumnju jednu od ključnih odluka Drugoga vatikanskog koncila i tako okrnjiti njegov autoritet: motuproprij, naime, potpuno jasno ističe da je »Misal koji je proglasio Pavao VI. redoviti izraz pravila molitve (*lex orandi*) Katoličke Crkve latinskoga obreda«[\[7\]](#). Priznavanjem Misala koji je proglasio sv. Pio V. »izvanrednim izrazom istoga pravila molitve« ni na koji se način nije htjelo osporiti liturgijsku obnovu, nego je ono bilo nadahnuto željom da se iziđe ususret »ustrajnim molbama ovih vjernika«, dopuštajući im »slaviti misnu žrtvu prema tipskome izdanju Rimskoga misala koji je objavio blaženi Ivan XXIII. godine 1962. i koji nikada nije dokinut, kao izvanrednome obliku liturgije Crkve«[\[8\]](#). U rasuđivanju o tome Benedikta XVI. ohrabivala je činjenica da su oni koji su željeli »pronaći toliko im drag oblik svete liturgije«, »jasno prihvaćali obvezujući značaj Drugoga vatikanskog koncila i bili vjerni Papi i biskupima«[\[9\]](#). Smatrao je, k tome, neutemeljenim strah od podjela u župnim zajednicama, uvjeren da se »dva oblika uporabe rimskoga obreda mogu uzajamno obogaćivati«[\[10\]](#). Stoga je pozvao biskupe da nadiđu sumnje i strahove i prihvate te odredbe, »budno pazeći da se sve odvija u miru i staloženosti«, uz obećanje da će se, »ukoliko se jave ozbiljne teškoće« u primjeni toga prava, a »nakon što Motuproprij stupi na snagu«, »tražiti načini za njihovo rješavanje«[\[11\]](#).

Trinaest godina kasnije zadužio sam Kongregaciju za nauk vjere da vam pošalje upitnik u vezi s provedbom motuproprija *Summorum pontificum*. Pristigli odgovori otkrivaju stanje koje me žalosti i zabrinjava, potvrđujući mi potrebu za poduzimanjem daljnjih koraka. Nažalost, pastoralni cilj mojih Predšasnika, koji su bili spremni »uložiti sve napore kako bi svima onima koji u sebi doista nose želju za jedinstvom, bilo moguće ostati u tome jedinstvu ili ga iznova pronaći«[\[12\]](#), bio je često puta ozbiljno zanemaren. Mogućnost koju je pružio Ivan Pavao II. i s još većom velikodušnošću Benedikt XVI., s ciljem ponovne uspostave jedinstva tijela Crkve uz poštivanje različitih liturgijskih osjetljivosti, iskorištena je za još veća udaljavanja, za isticanje razlika i za stvaranje suprotstavljenosti koje ranjavaju Crkvu i kočje ju u njezinu hodu, izlažući ju pogibelji podjelâ.

Rastužuju me na jednak način zloporabe i jedne i druge strane u slavljenju liturgije. Kao i Benedikt XVI., prekoravam što se »na mnogim mjestima Misa ne

slavi vjerno propisima novoga Misala, nego se, štoviše, smatra da on ovlašćuje ili čak obvezuje na kreativnost, koja često vodi u izobličenje do granica podnošljivoga«[\[13\]](#). Ništa manje žalosti me i instrumentalizacija Rimskog misala iz 1962., koju sve više karakterizira rastuće odbacivanje ne samo liturgijske obnove, već i Drugoga vatikanskog koncila, s neutemeljenim i neodrživim tvrdnjama da je izdao Predaju i »pravu Crkvu«. Ako je točno da se put Crkve mora razumijevati u dinamici Predaje, »koja potječe od apostolâ i u Crkvi napreduje uz pomoć Duha Svetoga« (DV 8), Drugi vatikanski koncil predstavlja najnoviju etapu toga dinamizma, u kojoj je katolički episkopat prionuo osluškivanju kako bi razaznao put koji Duh Sveti pokazuje Crkvi. Sumnjati u Koncil znači sumnjati u namjere samih otaca koji su svoju kolegijalnu vlast na ekumenskome koncilu vršili na svečan način *cum Petro et sub Petro*[\[14\]](#) i, na kraju krajeva, znači sumnjati u samog Duha Svetoga koji vodi Crkvu.

Upravo Drugi vatikanski koncil rasvjetljuje smisao odluke reviziji dopuštenja koje su dali moji predšasnici. Među željama koje su biskupi najsnažnije naznačili ističe se ona o punome, svjesnome i djelatnome udioništvu svega Božjega naroda u liturgiji,[\[15\]](#) na tragu onoga što je već Pio XII. u enciklici *Mediator Dei* ustvrdio o obnovi liturgije[\[16\]](#).

Konstitucija *Sacrosanctum concilium* potvrdila je taj zahtjev, odlučujući se za »obnovu i njegovanje liturgije«[\[17\]](#) i naznačujući načela kojima se trebala voditi obnova[\[18\]](#). Na poseban je način određeno da se ta načela tiču rimskoga obreda, dok se za druge zakonito priznate obrede tražilo da se »oprezno iznova u duhu zdrave predaje prerade te im se dade nova snaga za današnje prilike i potrebe«[\[19\]](#). Na temelju tih načela provedena je liturgijska obnova, koja svoj najviši izraz ima u Rimskom misalu, koji je u tipskome izdanju objavio sv. Pavao VI.[\[20\]](#) i revidirao sv. Ivan Pavao II.[\[21\]](#) Stoga se treba smatrati da je rimski obred, tijekom stoljeća više puta prilagođavan zahtjevima vremena, ne samo sačuvan, nego i obnavljan »slijedeći vjerno predaju«[\[22\]](#). Onaj tko želi pobožno slaviti prema prethodnome obliku liturgije bez posebnoga truda pronaći će u Rimskom misalu, obnovljenu u duhu Drugog vatikanskog koncila, sve elemente rimskoga obreda, posebice rimski kanon koji je jedan od njegovih najprepoznatljivijih sastavnica.

Posljednji razlog koji želim navesti kao potkrjepu mojoj odluci jest činjenica da je u riječima i stavovima mnogih sve vidljivija tijesna povezanost opredjeljenja za slavljenje prema liturgijskim knjigama koje prethode Drugomu vatikanskom koncilu i odbacivanja Crkve i njezinih ustanova u ime onoga što oni drže »pravom Crkvom«. Riječ je o stavu koji proturječi zajedništvu, jačajući onaj poticaj na razdijeljenost – »Ja sam Pavlov; a ja Apolonov; a ja Kefin; a ja Kristov« – protiv koje je apostol Pavao tako odlučno ustao[\[23\]](#). Radi obrane jedinstva Kristova tijela smatram se primoranim opozvati dopuštenje koje su dali moji predšasnici. Očitovane zloporabe toga dopuštenja kose se s ciljevima koji su njih bili naveli da daju slobodu slavljenja mise po *Missale Romanum* iz 1962. godine. Budući da »liturgijski čini nisu privatni čini, nego su slavlja Crkve koja je 'sakrament jedinstva'«[\[24\]](#), moraju se vršiti u zajedništvu s Crkvom. Drugi

vatikanski koncil, naglašavajući izvanjske sveze pritjelovljenosti Crkvi – ispovijedanje vjere, sakramenata, zajedništva – ustvrdio je sa svetim Augustinom da je uvjet za spasenje ostati u Crkvi ne samo »tijelom«, već i »srcem«. [25]

Draga braćo u biskupstvu, *Sacrosanctum Concilium* objasnio je da Crkva, »sakrament jedinstva«, to jest zato što je »sveti puk okupljen i uređen pod biskupom« [26]. U *Lumen gentium*, podsjećajući da je Rimski biskup »trajno i vidljivo počelo i temelj jedinstva kako biskupâ tako i mnoštva vjernikâ«, kaže se da ste vi biskupi »vidljivo počelo i temelj jedinstva u svojim partikularnim Crkvama [...] u kojima i za koje postoji jedna i jedina katolička Crkva« [27].

Odgovarajući na vaše molbe, donosim čvrstu odluku da se ukinu sve odredbe, naputci, dopuštenja i običaji koji prethode ovom motupropriju, te da su liturgijske knjige koje su proglasili sveti pape Pavao VI. i Ivan Pavao II., u skladu s odredbama Drugoga vatikanskog koncila, jedincati izričaj *legis orandi* rimskoga obreda. U toj me odluci učvršćuje činjenica da je, nakon Tridentskoga koncila, sveti Pio V. također dokinuo sve obrede koji se nisu mogli podičiti dokazanom starinom, određivši za cijelu Latinsku Crkvu jedan jedini Rimski misal. Kroz četiri stoljeća taj Rimski misal, koji je proglasio sveti Pio V., bio je tako osnovni izričaj *legis orandi* rimskoga obreda, vršeći ulogu ujedinjavanja Crkve. Ne poričući vrijednost i veličanstvenost toga obreda, biskupi okupljeni na ekumenskome koncilu zatražili su njegovu obnovu; nakana im je bila da »vjernici ne prisustvuju tom otajstvu vjere poput tuđinaca ili nijemih gledatelja, nego da time što to po obredima i molitvama dobro shvaćaju, svjesno, pobožno i djelatno sudjeluju u svetome činu« [28]. Sveti Pavao VI., podsjećajući da je posao prilagodbe Rimskoga misala započeo već Pio XII., izjavio je da je revizija Rimskoga misala, koja je provedena u svjetlu najstarijih liturgijskih izvora, imala za cilj dopustiti Crkvi da u raznolikosti jezika uzdiže »jednu te istu molitvu« koja će izražavati njezino jedinstvo [29]. Želim da se to jedinstvo ponovno uspostavi u cijeloj Crkvi rimskoga obreda.

Drugi vatikanski koncil, opisujući katolicitet Božjega naroda, podsjeća da su »u crkvenom zajedništvu zakonito prisutne partikularne Crkve koje raspolažu vlastitim predajama, dok ostaje netaknut primat Petrove Stolice koja predsjedava sveukupnom skupu ljubavi, štiti zakonite različitosti te ujedno bdije nad time da ono što je partikularno ne samo da ne šteti jedinstvu nego mu, štoviše, služi« [30]. Dok, u vršenju svoje službe u svrhu jedinstva, donosim odluku o dokidanju mogućnosti koju su dali moji predšasnici, molim vas da podijelite sa mnom ovaj teret kao oblik sudjelovanja u brizi za čitavu Crkvu. U motupropriju sam potvrdio da biskupu, kao voditelju, promicatelju i čuvaru liturgijskoga života u Crkvi, kojoj je počelo jedinstva, pripada uređivati liturgijska slavlja. Stoga vama pripada da, kao mjesni ordinariji, u svojim Crkvama odobrite uporabu Rimskoga misala iz 1962., primjenjujući

odredbe ovoga motuproprija. Poglavitito je vaša zadaća nastojati oko povratka jedinstvenomu obliku slavljenja, provjeravajući u svakomu pojedinom slučaju stvarnost skupinâ koje slave po tom Rimskom misalu.

Upute o tome kako postupati u biskupijama nadahnute su ponajprije dvama načelima: pobrinuti se, s jedne strane, za dobro onih koji su ukorijenjeni u prethodni oblik slavljenja i kojima treba vremena da se vrate rimskom obredu koji su proglasili sveti Pavao VI. i Ivan Pavao II.; s druge strane, prekinuti s ustanovljivanjem novih personalnih župa, vezanih više uz želju i htijenja pojedinih prezbitera nego uz stvarnu potrebu »svetoga Božjeg vjerničkog naroda«. Istodobno vas molim da budno pazite da se svako bogoslužje slavi dolično i vjerno liturgijskim knjigama proglašenim nakon Drugoga vatikanskog koncila, bez zastranjivanja koja lako mogu prerasti u zloporabe. Neka se sjemeništince, bogoslove i nove prezbitere odgoji za vjerno poštivanje propisa Misala i liturgijskih knjiga, u kojima se zrcali liturgijska obnova koju je zahtijevao Drugi vatikanski koncil.

Od Uskrsloga Gospodina zazivam Duha za vas da vas učini snažnima i postojanima u vašem služenju Božjemu narodu kojeg vam je Gospodin povjerio, kako bi vaša briga i budnost izražavale zajedništvo također u jedinstvu samo jednoga obreda, u kojemu je sačuvano veliko bogatstvo rimske liturgijske tradicije. Molim za vas. Molite za mene.

Franjo

[1] Usp. Drugi vatikanski koncil, Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen gentium*, 21. studenoga 1964., br. 23: AAS 57 (1965.) 27.

[2] Usp. Kongregacija za bogoštovlje, Pismo predsjednicima biskupskih konferencija *Quattuor abhinc annos*, 3. listopada 1984.: AAS 76 (1984.) 1088-1089.

[3] Ivan Pavao II., Apostolsko pismo u obliku motuproprija *Ecclesia Dei*, 2. srpnja 1988.: AAS 80 (1998.) 1495-1498.

[4] Benedikt XVI., Epistula ad Episcopos Catholicae Ecclesiae Ritus Romani, 7. srpnja 2007.: AAS 99 (2007.) 796.

[5] Benedikt XVI., Epistula ad Episcopos Catholicae Ecclesiae Ritus Romani, 7. srpnja 2007.: AAS 99 (2007.) 796.

[6] Benedikt XVI., Epistula ad Episcopos Catholicae Ecclesiae Ritus Romani, 7. srpnja 2007.: AAS 99 (2007.) 797.

[7] Benedikt XVI., Litt. Ap. motu proprio datae "Summorum pontificum", 7. srpnja 2007.: AAS 99 (2007.) 779.

[8] Benedikt XVI., Litt. Ap. motu proprio datae "Summorum pontificum", 7. srpnja 2007.: AAS 99 (2007.) 779.

[9] Benedikt XVI. XVI., Epistula ad Episcopos Catholicae Ecclesiae Ritus Romani, 7. srpnja 2007.: AAS 99 (2007.) 796.

[10] Benedikt XVI., Epistula ad Episcopos Catholicae Ecclesiae Ritus Romani, 7. srpnja 2007.: AAS 99 (2007.) 797.

[11] Benedikt XVI., Epistula ad Episcopos Catholicae Ecclesiae Ritus Romani, 7. srpnja 2007.: AAS 99 (2007.) 798.

[12] Benedikt XVI., Epistula ad Episcopos Catholicae Ecclesiae Ritus Romani, 7. srpnja 2007.: AAS 99 (2007.) 797-798.

[13] Benedikt XVI., Epistula ad Episcopos Catholicae Ecclesiae Ritus Romani, 7. srpnja 2007.: AAS 99 (2007.) 796.

[14] Usp. Drugi vatikanski koncil, Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen gentium*, 21. studenoga 1964., br. 23: AAS 57 (1965.) 27.

[15] Usp. *Acta et documenta Concilio oecumenico vaticano II apparando*, Series I, Volumen II, 1960.

[16] Pio XII., Enciklika o svetoj liturgiji *Mediator Dei*, 20. studenoga

1947.: AAS 39 (1949.) 521-595.

[17] Usp. Drugi vatikanski koncil, Konstitucija o svetoj liturgiji *Sacrosanctum concilium*, 4. prosinca 1963., br. 1, 14: AAS 56 (1964.) 97.104.

[18] Usp. Drugi vatikanski koncil, Konstitucija o svetoj liturgiji *Sacrosanctum concilium*, 4. prosinca 1963., br. 3: AAS 56 (1964.) 98.

[19] Drugi vatikanski koncil, Konstitucija o svetoj liturgiji *Sacrosanctum concilium*, 4. prosinca 1963., br. 4: AAS 56 (1964.) 98.

[20] *Missale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum*, editio typica, 1970.

[21] *Missale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum Ioannis Pauli PP. II cura recognitum*, editio typica altera, 1975; editio typica tertia, 2002; (reimpressio emendata, 2008).

[22] Usp. Drugi vatikanski koncil, Konstitucija o svetoj liturgiji *Sacrosanctum concilium*, 4. prosinca 1963., br. 4: AAS 56 (1964.) 98.

[23] 1 Kor 1, 12-13.

[24] Usp. Drugi vatikanski koncil, Konstitucija o svetoj liturgiji *Sacrosanctum concilium*, 4. prosinca 1963., br. 26: AAS 56 (1964.) 107.

[25] Usp. Drugi vatikanski koncil, Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen gentium*, 21. studenoga 1964., br. 14: AAS 57 (1965.) 19.

[26] Usp. Drugi vatikanski koncil, Konstitucija o svetoj liturgiji *Sacrosanctum concilium*, 4. prosinca 1963., br. 26: AAS 56 (1964.)

[27] Usp. Drugi vatikanski koncil, Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen gentium*, 21. studenoga 1964., br. 23: AAS 57 (1965.) 27.

[28] Usp. Drugi vatikanski koncil, Konstitucija o svetoj liturgiji *Sacrosanctum concilium*, 4. prosinca 1963., br. 48: AAS 56 (1964.) 113.

[29] Pavao VI., Apostolska konstitucija *Missale Romanum*, 3. travnja 1969., AAS 61 (1969.) 222.

[30] Usp. Drugi vatikanski koncil, Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen gentium*, 21. studenoga 1964., br. 13: AAS 57 (1965.) 18.